

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”
(для спеціалістів, магістрів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено доцентом кафедри організації самоврядування *В. В. Утвенком*

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування (протокол № 3 від 31.10.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування” (для спеціалістів, магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 52 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування”, а також список літератури.

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і займатися науковою роботою. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час.

Самостійна робота сприяє якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування”, ознайомленню їх з основними поняттями дисципліни, поглибленню вивчення теоретичних засад та практичних механізмів нормативно-правового забезпечення системи державного управління та місцевого самоврядування. Крім цього, мета дисципліни полягає в підвищенні загального рівня правової культури державних службовців, засвоєння ними методологічних засад самостійного поглиблення юридичних знань, вироблення вмінь їх застосування в межах правового поля України при реалізації процесуально-процедурної моделі поведінки державних службовців. У сфері місцевого самоврядування метою самостійної роботи є:

- опанування системи правових знань, що забезпечує функціонування цього правового інституту;
- навчити студентів користуватися основними управлінськими формами та методами, необхідними для вирішення завдань місцевого та регіонального рівнів;
- ознайомити з міжнародним досвідом у галузі місцевого самоврядування.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота становить приблизно 66 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У пропонуваніх методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю самостійної роботи. Подаються основні питання з

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Соціально-економічні і політичні процеси, які відбуваються в українській державі, умови реформування майже всіх сфер суспільного життя потребують суттєвого оновлення знань державних службовців місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, освоєння сучасних правових методів державного управління на основі здобуття відповідних вмій та навичок.

Компетентність та професіоналізм державних службовців нерозривно пов'язані з вирішенням проблеми правового забезпечення державного управління, державної служби та місцевого самоврядування. Тому впровадження правової освіти в системі професійного навчання держслужбовців розглядається як одне з першочергових завдань, без розв'язання якого неможливо підвищити ефективність державного управління.

Аналіз чинних законодавчих і нормативних документів за період 1993–2007 рр. свідчить, що на сьогодні в Україні в основному сформоване правове поле, яким регулюються питання обов'язкового підвищення держслужбовцями своєї професійної кваліфікації. Зокрема, Законом України “Про державну службу” до основних обов'язків держслужбовців віднесено постійне вдосконалення організації своєї роботи і підвищення власної професійної кваліфікації, при цьому результати навчання повинні бути однією з визначальних підстав для просування працівників по службі.

Також великої уваги потребує наукове обґрунтування реалізації повноважень органами місцевого самоврядування. На жаль, чинна законодавча база не дає можливості забезпечити чітке розмежування функцій і повноважень між різними рівнями самоврядування — базовим і регіональним, а також між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Закон “Про місцеве самоврядування в Україні” перевантажений делегованими повноваженнями, що не дає можливості уникнути дублювання цих повноважень різними гілками публічної влади на місцях, а нерідко призводить і до так званих компетенційних конфліктів. Дефіцит законодавчої бази, особливо у сферах розподілу повноважень, фінансових ресурсів та бюджетних відносин між місцевими та регіональними владами гальмує проведення системних реформ. Пріоритетне значення при цьому мають отримати питання адаптації національного законодавства до норм і вимог Європейської хартії місцевого самоврядування.

Нині також порушується питання про відродження регіонального самоврядування. Дійсно, обласні та районні ради не мають реальних повноважень, вони їх делегують відповідним державним адміністраціям і практично не беруть самостійної участі в їх здійсненні. Згідно з Конституцією України і профільним Законом вони представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, але це представництво здійснюється без згоди тих, чий інтерес представляються. Відсутній законодавчий механізм передачі цих інтересів на вирішення районним і обласним радам. Незважаючи на те, що основні документи, які створили правове поле для становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні, прийняті не так давно, чимало дослідників висловлюють думку, що назріла потреба реформувати цей інститут взагалі, провести муніципальну реформу, яка б охопила такі найважливіші питання:

- законодавче регулювання місцевого самоврядування;
- створення матеріально-технічної бази місцевого самоврядування;
- інформаційне забезпечення місцевого самоврядування;
- підготовка кадрів для роботи в органах місцевого самоврядування.

Серед найбільш фундаментальних принципів Конституції України можна виокремити також принцип децентралізованого унітаризму. Саме з нього випливають особливості правової природи та інституційного устрою виконавчої влади на місцях та місцевого самоврядування. Діяльність обох цих інститутів регламентується законами “Про місцеві державні адміністрації” та “Про місцеве самоврядування в Україні”, які, безперечно, потребують серйозного доопрацювання.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ предмета, а також застосування ними здобутих знань, вмій і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Само-стійна робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади та практика нормативно-правового забезпечення державного управління			
1	Конституційні засади державного управління і державної служби. Нормативно-правові акти, що регулюють державне управління	2		6
2	Застосування права в державному управлінні та його принципи. Етапи і порядок правозастосування в державному управлінні	2		5
3	Правова регламентація державної служби. Дотримання законності при виконанні завдань державного управління		2	5
4	Правотворча ініціатива та її втілення органами державного управління. Причини та умови, що призводять до порушення антикорупційного законодавства, та заходи щодо їх усунення	2		5
5	Нормативно-правове забезпечення державного управління економікою України		2	5

1	2	3	4	5
6	Правове забезпечення державного управління у сфері освіти, науки, охорони здоров'я, соціального захисту населення та культури	2		5
7	Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері оборони, державної безпеки, зовнішніх відносин	2	2	5
	Змістовий модуль II. Особливості нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні			
8	Поняття місцевого самоврядування. Основи місцевого самоврядування в Україні	2		6
9	Теоретичні питання нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні	2	2	5
10	Конституційно-правові форми здійснення українським народом місцевого самоврядування	2		5
11	Система нормативно-правових актів у галузі місцевого самоврядування		2	5
12	Організаційні основи місцевого самоврядування в Україні	2		5
13	Механізм реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні	2		5
14	Порядок формування, організація роботи органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Сфери компетенції та повноваження місцевого самоврядування	2	2	5
Разом годин: 108		24	12	72

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади
та практика нормативно-правового
забезпечення державного управління

Тема 1. Конституційні засади державного управління
і державної служби. Нормативно-правові акти,
що регулюють державне управління

1. Сутність державного управління. Основні риси державного управління.
2. Суб'єкт та об'єкт державного управління.
3. Принципи державного управління. Підзаконність державного управління.
4. Організаційні принципи функціонування апарату державного управління.
5. Система органів держави, їх компетенція та статус.
6. Правові акти державного управління. Вимоги, що ставляться до актів державного управління.
7. Галузь законодавства, галузева належність правового акта, предмет і метод правового регулювання.
8. Систематизація правових актів державного управління, її основні форми.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “державне управління”.
2. Визначте суб'єкт державного управління.
3. У чому полягає мета державного управління?
4. Зазначте головні завдання державного управління.
5. Охарактеризуйте підзаконність системи державного управління.
6. У чому полягає виконавчо-розпорядчий характер державного управління?
7. Що таке соціальне управління?
8. Розкрийте сутність біологічного управління.
9. В яких сферах діяльності здійснюється технічне управління?
10. Що таке адміністративно-правові (управлінські) відносини?
11. У чому полягають управлінські норми та їх відносини?
12. Що таке адміністративна правоздатність та дієздатність?

Теми рефератів

1. Конституційні засади державного управління і державної служби.
2. Нормативно-правові акти, що регулюють державне управління.
3. Форми участі населення в управлінні державними справами.
4. Організаційні принципи побудови апарату державного управління.
5. Система правових актів, які регламентують державне управління.

Тестові завдання

I. Соціальним управлінням є:

- а) діяльність людей, їхніх громадських і державних об'єднань, управління людини людиною і суспільством загалом;
- б) управління, яке спрямоване на використання об'єктивних законів природи, що відкривають біологічні науки для створення нових сортів рослин і порід тварин;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Обов'язковими елементами державного управління є:

- а) прийняття рішення;
- б) ухвалення рішення та його виконання;
- в) ухвалення і виконання рішення та здійснення контролю за їх реалізацією;
- г) невиконання прийнятого рішення.

III. Адміністративно-правова наука виокремлює такі основні види управління:

- а) тільки соціальне;
- б) технічне й біологічне;
- в) біологічне, соціальне й технічне;
- г) соціальне, технічне, біологічне, космічне.

IV. До організаційних принципів функціонування (діяльності) апарату державного управління належать:

- а) принцип нормативності;
- б) принцип єдиноначальності;
- в) принцип колегіальності;
- г) принцип відповідальності;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

V. У теорії адміністративного права правові акти державного управління прийнято класифікувати за такими критеріями:

- а) за юридичними властивостями;
- б) за межами дії;
- в) за характером компетенції органів, які приймають акти;
- г) за положенням органів, що приймають акти, за ієрархією.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. За способом (формою) систематизація нормативно-правових актів відбувається у вигляді:

- а) реструктуризації;
- б) кодифікації;
- в) інкорпорації;
- г) консолідації.

VII. Джерелами адміністративного права є:

- а) тільки Конституція України;
- б) тільки законодавчі акти;
- в) тільки укази та розпорядження Президента України;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [6; 9; 12; 21–23; 31; 38; 41]

Тема 2. Застосування права в державному управлінні та його принципи. Етапи і порядок правозастосування в державному управлінні

- 1. Законність як метод у державному управлінні.
- 2. Законність як режим (стан) у державному управлінні.
- 3. Механізми і засоби забезпечення практичної реалізації законів.
- 4. Передумови забезпечення законності в державному управлінні.
- 5. Дотримання принципу законності в державному управлінні.
- 6. Порядок застосування правових норм у державному управлінні.

Питання для самоконтролю

- 1. Зазначте загальні передумови забезпечення законності в державному управлінні.
- 2. Розкрийте сутність поняття “політичні передумови”.
- 3. Зазначте основні засоби забезпечення практичної реалізації законів.
- 4. Виділіть основні механізми забезпечення практичної реалізації законів.

- 5. Який комплекс контрольних заходів покликаний забезпечити дотримання законності в державному управлінні?
- 6. У чому полягає принцип законності в державному управлінні?
- 7. Що таке доцільність в державному управлінні?
- 8. Назвіть основні етапи правозастосування в державному управлінні.
- 9. В яких випадках виникає необхідність у застосуванні норм права?
- 10. Визначте порядок застосування норм права в державному управлінні.

Теми рефератів

- 1. Застосування права в державному управлінні та його принципи.
- 2. Етапи та порядок правозастосування в державному управлінні.
- 3. Порядок застосування норм права в державному управлінні.
- 4. Ознаки та стадії застосування правових норм у державному управлінні.
- 5. Зарубіжний досвід застосування правових норм у державному управлінні.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильні відповіді. Серед загальних передумов забезпечення законності в системі державного управління виділяють:

- а) політичні передумови;
- б) юридичні передумови;
- в) економічні передумови;
- г) соціальні передумови;
- д) ідеологічні передумови.

II. Контроль у системі державного управління буває:

- а) внутрішній;
- б) зовнішній;
- в) ідеологічний;
- г) політичний;
- д) соціальний;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

III. З організаційно-технічного боку комплекс контрольних заходів, який покликаний забезпечити дотримання законності, має бути зорієнтований на:

- а) недопущення порушень;
- б) своєчасне та оперативне волевиявлення, припинення та усунення таких порушень;
- в) встановлення причин та умов, які сприяють порушенням;
- г) притягнення до відповідальності винних у порушенні;
- д) створення умов невідворотності від відповідальності в разі порушення;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” – “д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

IV. Правозастосовуючий орган у системі державного управління керується вимогами:

- а) законності;
- б) обґрунтованості;
- в) доцільності;
- г) ефективності;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

V. Принцип обґрунтованості:

- а) виявляє всі факти, що стосуються справи;
- б) об'єктивно вивчає факти, визнає їх достовірними;
- в) відкидає всі сумнівні факти та факти, що не стосуються справи;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильних відповідей немає.

VI. Дотримання принципу законності в державному управлінні передбачає:

- а) утворення управлінських органів на підставі суворого дотримання чинного законодавства;
- б) функціонування державних органів і органів місцевого самоврядування виключно в межах правових принципів;
- в) високу свідомість і дисциплінованість службовців апарату державного управління;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;

- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VII. Головними ознаками застосування норм права в державному управлінні є:

- а) владний характер;
- б) індивідуалізований, персоніфікований характер;
- в) процедурно-процесуальний характер;
- г) творчий, інтелектуальний характер;
- д) основа норм права;
- е) юридично-оформлений характер;
- є) правильні відповіді “а” – “в”;
- ж) правильні відповіді “г” – “е”;
- з) усі відповіді правильні;
- и) правильних відповідей немає.

Література [6; 9; 12; 21–23; 31; 38; 41]

**Тема 3. Правова регламентація державної служби.
Дотримання законності при виконанні завдань державного управління**

1. Особливості організації та функціонування державної служби.
2. Цілі та завдання державної служби. Сучасний правовий інститут державної служби.
3. Нормативно-правові документи, що регулюють державну службу.
4. Основні напрями державної політики у сфері державної служби.
5. Механізми припинення державно-службових відносин.
6. Система навчання державних службовців.
7. Політичні та економічні передумови досягнення законності в державному управлінні.
8. Здійснення контролю за законністю з боку Президента України, судових, виконавчих органів та органів місцевого самоврядування.
9. Громадський контроль за дотриманням законності в державному управлінні.
10. Юридична відповідальність посадових осіб у системі державного управління.

Питання для самоконтролю

1. Визначте цілі та завдання державної служби.
2. Виокремте головні сутнісні риси сучасної державної служби.
3. Які ви знаєте головні принципи державної служби?

4. Зазначте головні напрями державної політики у сфері державної служби.
5. Яким чином здійснюється присвоєння чергового рангу державного службовця?
6. Назвіть основні принципи законності в державному управлінні.
7. Які ви знаєте політичні передумови досягнення законності в державному управлінні?
8. Охарактеризуйте систему навчання державних службовців в сучасній Україні.
9. У чому полягає судовий контроль за забезпеченням законності в державному управлінні?
10. Проаналізуйте контроль з боку органів місцевого самоврядування в забезпеченні законності в державному управлінні.

Теми рефератів

1. Правова регламентація державної служби.
2. Дотримання законності при виконанні завдань державного управління.
3. Державна політика у сфері державної служби.
4. Права та обов'язки державного службовця.
5. Принципи законності в державному управлінні.
6. Способи забезпечення законності в державному управлінні.

Тестові завдання

I. Державна політика у сфері державної служби визначається:

- а) Президентом України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "а" і "в";
- е) правильні відповіді "б" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

II. До основних цілей та завдань державної служби належать:

- а) охорона конституційного устрою;
- б) створення умов для розвитку громадянського суспільства;
- в) захист прав і свобод людини та громадянина;
- г) забезпечення ефективної діяльності державних органів відповідно до повноважень;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні.

III. Державною службою є:

- а) комплексний правовий інститут, який регулює організацію та діяльність усіх державних службовців: складається з правових норм різних галузей права;
- б) комплекс правових норм, які регулюють відносини, що складаються у процесі організації самої державної служби, статусу державних службовців, гарантій і процедур його реалізації, а також механізму проходження державної служби;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Сучасний правовий інститут державної служби — це:

- а) комплексний правовий інститут, який регулює організацію та діяльність усіх державних службовців: складається з правових норм різних галузей права;
- б) комплекс правових норм, які регулюють відносини, що складаються у процесі організації самої державної служби, статусу державних службовців, гарантій і процедур його реалізації, а також механізму проходження державної служби;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

V. До головних принципів досягнення законності у сфері державного управління належать:

- а) загальнообов'язковість законів для всіх без винятку органів, закладів, організацій, посадових осіб та громадян;
- б) принцип єдності законності, тобто одноманітному розумінні та застосуванні законів на всій території держави;
- в) неприпустимість протиставлення законності та доцільності;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "а" і "в";
- е) правильні відповіді "б" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. До загальних умов забезпечення законності в державному управлінні належать:

- а) політичні умови;
- б) економічні умови;
- в) адміністративні умови;
- г) організаційні умови;
- д) ідеологічні умови.

VII. Знайдіть неправильні відповіді. Класичними видами юридичної відповідальності за законодавством України є:

- а) дисциплінарна відповідальність;
- б) адміністративна відповідальність;
- в) цивільна відповідальність;
- г) правова відповідальність;
- д) матеріально-фінансова відповідальність;
- е) кримінальна відповідальність.

Література [6; 9; 12; 21–23; 31; 38; 41]

Тема 4. Правотворча ініціатива та її втілення органами державного управління. Причини та умови, що призводять до порушення антикорупційного законодавства, та заходи щодо їх усунення

- 1. Сутність правотворчої ініціативи. Ознаки правотворчості.
- 2. Функції правотворчості. Правотворчий процес.
- 3. Види правотворчості громадянського суспільства.
- 4. Правотворчість суспільства (народу).
- 5. Нормотворчість громадських об'єднань (організацій).
- 6. Нормотворчість у комерційній діяльності.
- 7. Сутність корупції. Ознаки та правові фактори корупції.
- 8. Чинники корупції. Відповідальність за корупцію.
- 9. Шляхи подолання корупції.

Питання для самоконтролю

- 1. Назвіть головні ознаки правотворчої ініціативи органів державного управління.
- 2. У чому полягають головні ознаки правотворчості?
- 3. Висвітліть головні стадії правотворчого процесу.
- 4. Що таке прогалини у праві?
- 5. Назвіть головні прогалини у законі.
- 6. У чому полягають головні причини прогалин у правотворчій ініціативі органів державної влади та управління?
- 7. Розкрийте сутність та зміст поняття "корупція".
- 8. Назвіть головні ознаки корупції.
- 9. Зазначте основні чинники корупції в органах державного управління.
- 10. Які види відповідальності за корупцію передбачені в органах державного управління?

Теми рефератів

- 1. Правотворча ініціатива та її втілення органами державного управління.
- 2. Причини та умови, що призводять до порушення антикорупційного законодавства, та заходи щодо їх усунення.
- 3. Правотворчість як один з найважливіших напрямів функціонування громадянського суспільства та держави.
- 4. Правотворчість в системі органів місцевого самоврядування.
- 5. Нормотворча діяльність трудових колективів в Україні.

Тестові завдання

I. До головних ознак правотворчості органів державного управління належать:

- а) здійснення державою безпосередньо або з його попереднього дозволу, а також громадянським суспільством (народом) і його суб'єктами;
- б) створення нових норм права або в зміні чи скасуванні чинних норм;
- в) отримання завершення в письмовому акті — документі, що називається нормативно-правовим актом;
- г) правотворчість відбувається відповідно до правового регламенту, тобто з процедурою, що встановлюється правовими нормами;
- д) правотворчість має конкретно-цільову й організаційну спрямованість;
- е) правильні відповіді "а" і "б";
- є) правильні відповіді "в" — "д";
- ж) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До загальних принципів правотворчості належать:

- а) гуманізм та демократизм;
- б) гласність та законність;
- в) науковість та системність;
- г) оперативність та плановість.

III. Знайдіть неправильну відповідь. До спеціальних принципів правотворчості належать:

- а) оперативність;
- б) науковість та системність;
- в) з'єднання динамізму та стабільності;

- г) старанність і скрупульозність підготовки;
- д) професіоналізм та техніко-юридична досконалість;
- е) облік місцевого досвіду.

IV. Функціями правотворчості в системі державного управління є:

- а) функція первинного регулювання суспільних відносин;
- б) функція відновлення правового матеріалу;
- в) функція ліквідації пробілів у праві;
- г) функція упорядкування нормативно-правового матеріалу;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Проектна стадія правотворчого процесу передбачає:

- а) ухвалення рішення про підготовку проекту нормативно-правового акта;
- б) розробка концепції проекту нормативно-правового акта правотворчим органом;
- в) обговорення проекту нормативно-правового акта правотворчим органом;
- г) формування юридичного мотиву та правотворча ініціатива;
- д) обговорення нормативно-правового акта і погодження його тексту із зацікавленими особами.

VI. До правотворчості громадянського суспільства належать:

- а) законотворчість громадянського суспільства (народу);
- б) підзаконна правотворчість (органів місцевого самоврядування, громадських організацій, трудових колективів, комерційних організацій);
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

VII. Сутність корупції полягає в тому, що вона має:

- а) соціальну обумовленість;
- б) свою ціну, що платить суспільство за її існування;
- в) негативний вплив на всі сфери суспільного життя та транснаціональний характер;
- г) політичні, економічні, правові, психологічні та моральні аспекти;
- д) здатність постійно пристосовуватися до нових реалій життя;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

VIII. Знайдіть неправильну відповідь. До основних чинників корупції в органах державного управління належать:

- а) політичні чинники;
- б) економічні чинники;
- в) правові чинники;
- г) природні чинники;
- д) організаційно-управлінські чинники;
- е) соціально-психологічні чинники.

Література [6; 9; 12; 21–23; 31; 38; 41]

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення державного управління економікою України

1. Сутність і характер державного управління економікою.
2. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання.
3. Правовий статус Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.
4. Правові засади управління сільським господарством (аграрним сектором економіки).
5. Загальна характеристика законодавства в галузі сільського господарства.
6. Правовий статус Міністерства аграрної політики України.
7. Правові засади управління паливно-енергетичним комплексом України.
8. Правовий статус Міністерства палива та енергетики України.
9. Правові засади управління в галузі використання та охорони природних ресурсів.
10. Організаційно-правові засади управління митною справою.
11. Правові засади управління бюджетно-фінансовою, кредитною та податковою діяльністю.
12. Правові засади управління транспортом, зв'язком, будівництвом та житлово-комунальним господарством.
13. Основні положення здійснення державної статистичної діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику законодавства у сфері економіки.
2. Визначте правовий статус Державної інспекції з контролю за цінами.
3. Яку компетенцію мають місцеві органи виконавчої влади у сфері економіки?
4. Розкрийте правовий статус Державного департаменту транспортного і сільськогосподарського машинобудування.

5. У чому полягає правовий статус Міністерства аграрної політики України?
6. Який правовий статус має державний департамент вугільної промисловості?
7. Адміністративна відповідальність за порушення в сільському господарстві.
8. У чому полягає правовий статус Міністерства екології та природних ресурсів України?
9. Назвіть основні органи управління митною службою.
10. Які повноваження має державна служба експортного контролю в Україні.
11. У чому полягає нормативно-правове забезпечення державного управління бюджетно-фінансовою, кредитною та податковою діяльністю?
12. Хто здійснює державне управління транспортом, зв'язком, будівництвом та житлово-комунальним господарством в Україні?
13. Розкрийте характерні особливості здійснення державної статистичної діяльності в Україні.

Теми рефератів

1. Конституційні засади правового регулювання економічних процесів в Україні.
2. Основні напрями організаційно-правового впливу на економічну діяльність.
3. Система органів управління сільським господарством (аграрним сектором економіки) та їхня компетенція.
4. Організаційно-правові засади управління паливно-енергетичним комплексом України.
5. Організаційно-правові засади управління в галузі використання та охорони природних ресурсів.
6. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тестові завдання

І. Знайдіть неправильну відповідь. До основних завдань Міністерства промислової політики України належать:

- а) підготовка пропозицій щодо вдосконалення механізму державного регулювання функціонування промислового сектору економіки України;
- б) розроблення пропозицій щодо вдосконалення механізму державного регулювання функціонування промислового сектору економіки України;

- в) розроблення пропозицій щодо підтримки національної та регіональної безпеки України;
- г) розроблення прогнозів виробничо-технічного та фінансово-економічного розвитку промислового виробництва;
- д) участь у розробленні та реалізації державної регіональної промислової політики.

II. Основні функції Міністерства промислової політики України полягають у тому, що згадане Міністерство:

- а) бере участь у формуванні Програми діяльності Кабінету Міністрів України та забезпечення відповідно до своєї компетенції її реалізацію;
- б) бере участь у розробленні проектів Державної програми економічного і соціального розвитку України, Законів "Про державний бюджет України", готує пропозиції щодо визнання пріоритетних напрямів розвитку промисловості;
- в) бере участь у розробленні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері економічної безпеки;
- г) забезпечує відповідно до законодавства проведення в промисловому секторі економіки України єдиної соціальної, науково-технічної, інвестиційної та природоохоронної політики;
- д) бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів у порядку, встановленому законодавством;
- е) правильні відповіді "а" і "б";
- є) правильні відповіді "в" — "д";
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

III. Знайдіть неправильну відповідь. До системи органів управління сільським господарством (аграрним сектором економіки) належать:

- а) Міністерство аграрної політики України;
- б) Державний департамент продовольства;
- в) Державний департамент ветеринарної медицини;
- г) Державний департамент водного господарства;
- д) Головне управління сільського господарства і продовольства обласної, управління сільського господарства і продовольства Севастопольської міської державної адміністрації тощо.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. До складу органів управління паливно-енергетичним комплексом України входять:

- а) Міністерство палива та енергетики України;
- б) Державний департамент вугільної промисловості;

- в) Державний комітет України з енергозбереження;
- г) Державний комітет України з електропостачання;
- д) Національна комісія регулювання електроенергетики України;
- е) Державний комітет ядерного регулювання України.

V. До складу органів управління в галузі використання та охорони природних ресурсів входять:

- а) Міністерство екології та природних ресурсів України;
- б) Державний комітет України з водного господарства;
- в) Державний комітет України з земельних ресурсів;
- г) Державний комітет лісового господарства України;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” – “в”;
- ж) усі відповіді правильні.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. До складу органів управління транспортом, зв'язком, будівництвом та житлово-комунальним господарством належать:

- а) Міністерство транспорту України;
- б) Державна адміністрація залізничного транспорту України;
- в) Державний департамент водного господарства;
- г) Державний департамент авіаційного транспорту;
- д) Державний департамент морського і річкового транспорту;
- е) Державний департамент автомобільного транспорту;
- є) Державний комітет зв'язку та інформатизації України;
- ж) Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства;
- з) Державний комітет України з будівництва та архітектури.

Література [1; 5; 6; 12; 17; 20; 23; 29; 30; 32; 34; 37]

Тема 6. Правове забезпечення державного управління у сфері освіти, науки, охорони здоров'я, соціального захисту населення та культури

1. Сутність нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері освіти та науки.
2. Складові нормативно-правового забезпечення.
3. Основні засади освіти в Україні.
4. Особливості державного управління у сфері освіти та науки.
5. Характеристика адміністративно-правового забезпечення в галузі охорони здоров'я, соціального забезпечення та культури.

6. Основні завдання та повноваження центральних і місцевих органів влади в галузі охорони здоров'я, соціального забезпечення та культури.
7. Функції центральних і місцевих органів влади в галузі охорони здоров'я, соціального забезпечення та культури.

Питання для самоконтролю

1. Які нормативно-правові документи регулюють державне управління в галузі освіти та науки?
2. Вкажіть основні засади освіти в Україні.
3. Які права має Міністерство освіти і науки України?
4. Хто затверджує склад Президії ВАК України?
5. Визначте зміст управління охороною здоров'я, культурою та соціальним захистом населення.
6. Які основні законодавчі акти регулюють відносини в зазначених сферах?
7. Назвіть функції та повноваження Міністерства культури і мистецтв України.
8. Назвіть систему органів управління охороною здоров'я, культурою та соціальним захистом населення.

Теми рефератів

1. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері освіти.
2. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері науки.
3. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері охорони здоров'я.
4. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері соціального захисту населення.
5. Нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері культури.

Тестові завдання

I. Рішення спеціалізованих учених рад про присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук ухвалює:

- а) Міністерство освіти і науки України;
- б) Міністерство юстиції України;
- в) Вища рада юстиції;
- г) Вища атестаційна комісія України.

II. Вчене звання доцента або професора присвоює:

- а) Національна академія наук України;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Вища атестаційна комісія України.

III. Основними завданнями Міністерства освіти і науки є:

- а) участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;
- б) організація проведення нарад і наукових конференцій;
- в) призначення членів колегії МОН України;
- г) призначення керівників урядових органів державного управління у складі МОН України.

IV. Органами державного управління в галузі охорони здоров'я є:

- а) Міністерство освіти і науки України;
- б) Міністерство охорони здоров'я України;
- в) Служба безпеки України;
- г) Міністерство внутрішніх справ.

V. Не є основним завданням Міністерства охорони здоров'я України:

- а) забезпечення реалізації державної політики у сферах охорони здоров'я, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення;
- б) розробка заходів щодо профілактики та зниження захворюваності, інвалідності та смертності населення;
- в) організація разом з Національною академією наук України, Академією медичних наук України наукових досліджень з пріоритетних напрямів розвитку медичної науки;
- г) організація проведення нарад і конференцій.

VI. Основними завданнями Міністерства культури і мистецтв України є:

- а) здійснення відповідно до законодавства державного управління й контролю у сфері охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення й повернення культурних цінностей, музейної та бібліотечної справи, кінематографії;
- б) видання організаційно-розпорядчих актів;
- в) видання журналу "Юний орел";
- г) проведення фестивалів.

VII. Міністра культури і мистецтв України призначає:

- а) прем'єр-міністр України;
- б) Президент України за згодою Верховної Ради України;
- в) Президент України;
- г) Кабінет Міністрів України.

VIII. Основними завданнями Міністерства праці та соціальної політики України є:

- а) здійснення комплексного управління охороною праці та державного нагляду за дотриманням у процесі трудової діяльності вимог щодо безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- б) забезпечення взаємодії апарату Мінпраці України із Секретаріатом Кабінету Міністрів України;
- в) координація роботи урядових органів державного управління, утворених у складі Мінпраці України;
- г) розробка нормативно-правових актів Міністерства.

Література [6; 12; 23; 26; 30; 32; 34; 37]

Тема 7. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері оборони, державної безпеки, зовнішніх відносин

1. Загальна характеристика адміністративного законодавства у сфері оборони, охорони державної безпеки та порядку.
2. Основні завдання, функції та повноваження органів управління у сфері оборони.
3. Головні завдання, функції та повноваження органів внутрішніх справ.
4. Першочергові завдання, функції та повноваження Служби безпеки України.
5. Нормативно-правові засади здійснення управління закордонними справами.
6. Правовий статус органів управління зовнішньополітичних зв'язків.
7. Загальна характеристика зовнішньоекономічного законодавства.
8. Організація митної служби.

Питання для самоконтролю

1. Які має повноваження Президент України у сфері оборони держави?
2. Які основні завдання стоять перед Генеральним штабом Збройних сил України?

3. Назвіть сили (суб'єкти) забезпечення національної безпеки.
4. У чому полягають основні завдання Служби безпеки України?
5. Які головні завдання, функції та повноваження має Міністерство внутрішніх справ України?
6. Зазначте головні органи управління закордонними справами в Україні.
7. У чому полягають правові засади управління митною справою в Україні?
8. Які завдання стоять перед Міністерством закордонних справ України?
9. Зазначте нормативно-правові акти, що регулюють державне управління у сфері зовнішніх відносин.
10. Які повноваження має міністр закордонних справ України?

Теми рефератів

1. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері оборони.
2. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері державної безпеки.
3. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері зовнішніх відносин.
4. Загальна характеристика правових засад здійснення управління у сфері оборони, внутрішніх справ і державної безпеки.
5. Правові засади управління митною справою.

Тестові завдання

I. Головою Ради Національної безпеки і оборони України є:

- а) Президент України;
- б) Голова Верховної Ради України;
- в) Прем'єр-міністр України;
- г) міністр оборони України.

II. До складу Ради Національної безпеки й оборони України за посадою не входять:

- а) міністр оборони України;
- б) міністр юстиції України;
- в) міністр внутрішніх справ України;
- г) міністр закордонних справ України.

III. Не є основним завданням Міністерства оборони України:

- а) реалізація державної політики з питань оборони й військового будівництва;

б) оцінювання воєнно-політичного стану, визначення рівня воєнної загрози;

в) створення умов для цивільного й громадського контролю над Збройними силами;

г) проведення військових навчань на полігоні "Яворів".

IV. Генеральний штаб Збройних сил України очолює:

- а) директор;
- б) командир;
- в) начальник;
- г) керуючий справами.

V. Органами управління закордонних справ є:

- а) Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції;
- б) Міністерство закордонних справ України;
- в) Міністерство транспорту України;
- г) Міністерство освіти і науки України.

VI. Органами управління митною справою є:

- а) Державна митна служба України;
- б) Державне казначейство України;
- в) Державна контрольно-ревізійна служба України;
- г) Управління державної охорони України.

VII. Основними завданнями митної служби України є:

- а) захист економічних інтересів України;
- б) боротьба з економічними правопорушеннями;
- в) притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників регіональних митниць;
- г) притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників митниць.

Література [6; 12; 23; 26; 30; 32; 34; 37]

Змістовий модуль II. Особливості нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні

Тема 8. Поняття місцевого самоврядування. Основи місцевого самоврядування в Україні

1. Теоретичні основи місцевого самоврядування.
2. Концепція місцевого самоврядування в Європейській Хартії місцевого самоврядування та Конституції України.
3. Принципи, завдання та функції місцевого самоврядування.

4. Правова основа місцевого самоврядування.
5. Організаційна основа місцевого самоврядування.
6. Система місцевого самоврядування та її елементи.
7. Статус депутатів місцевої ради.
8. Статус службовців органів місцевого самоврядування.
9. Соціальні основи місцевого самоврядування.
10. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягають основи організації місцевого самоврядування в Україні?
2. Визначте головні елементи місцевого самоврядування.
3. Розкрийте структуру місцевого самоврядування в Україні.
4. Який статус мають депутати місцевої ради?
5. Проаналізуйте світовий досвід організації місцевого самоврядування.
6. Яку відповідальність несуть органи та посадові особи місцевого самоврядування згідно з українським законодавством?
7. Визначте основні гарантії місцевого самоврядування.
8. Розкрийте загальні принципи місцевого самоврядування.
9. У чому полягає сутність та зміст теорії вільної громади?
10. Визначте основні завдання місцевого самоврядування.

Теми рефератів

1. Сутність та головні ознаки місцевого самоврядування.
2. Основи місцевого самоврядування в Україні.
3. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування у становленні нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.
4. Сфера компетенції та повноваження органів місцевого самоврядування згідно з українським законодавством.
5. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.
6. Світовий досвід організації місцевого самоврядування.

Тестові завдання

1. Знайдіть неправильну відповідь. До загальних принципів місцевого самоврядування згідно з Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” належать:

- а) народовладдя;
- б) законність та гласність;
- в) принцип виборчого права;
- г) колегіальність, поєднання місцевих і державних інтересів;

- д) принцип виборності;
- е) правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність в межах повноважень, визначених законом;
- є) підзвітність та відповідальність перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб;
- ж) державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування;
- е) судовий захист прав місцевого самоврядування.

II. До головних принципів місцевого самоврядування належать:

- а) загальні принципи;
- б) спеціальні принципи;
- в) управлінські принципи;
- г) адміністративні принципи;
- д) нормативно-правові принципи;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

III. До основних завдань місцевого самоврядування можна віднести:

- а) зміцнення засад конституційного ладу України;
- б) забезпечення реалізації конституційного ладу України;
- в) створення умов для забезпечення життєво важливих потреб та законних інтересів громадянина;
- г) розвиток місцевої демократії;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Основними функціями місцевого самоврядування згідно з чинним законодавством України є:

- а) залучення населення до участі у вирішенні питань місцевого та загальнодержавного значення;
- б) управління комунальною власністю;
- в) забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку відповідної території;
- г) надання соціальних послуг населенню;
- д) забезпечення законності, правопорядку, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян;
- е) захист прав місцевого самоврядування;
- є) правильні відповіді “а” і “б”;
- ж) правильні відповіді “в” — “д”;
- з) усі відповіді правильні.

V. Згідно з теорією вільної громади до основних засад організації місцевого самоврядування належать:

- а) виборність органів місцевого самоврядування членами громади;
- б) розподіл питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, на самоврядні та такі, що передоручені органам громади державою;
- в) місцеві справи (тобто самоврядні) мають іншу, ніж державні справи природу;
- г) органи місцевого самоврядування є органами відповідної територіальної громади і не входять до системи органів державної влади;
- д) органи державної влади не мають права втручатися у вирішення самоврядних питань, їх функція зводиться лише до адміністративного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування;
- е) правильні відповіді “а” – “в”;
- є) правильні відповіді “г” і “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

VI. Згідно з Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” система місцевого самоврядування не включає:

- а) територіальну громаду;
- б) сільську, селищну, міську раду;
- в) сільського, селищного, міського голову;
- г) місцеві державні адміністрації;
- д) виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- е) районні та обласні ради, що представляють інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- є) органи самоорганізації населення.

VII. Знайдіть неправильну відповідь. Гарантії депутатської діяльності можна поділити на наступні групи:

- а) організаційні гарантії;
- б) економічні гарантії;
- в) гарантії трудових прав депутатів;
- г) матеріальні гарантії.

VIII. Знайдіть неправильну відповідь. До складу матеріальної та фінансової власності місцевого самоврядування належать:

- а) комунальна (муніципальна) власність;
- б) муніципальний бюджет та фінанси;
- в) кошти державного бюджету;
- г) позабюджетні фонди органів місцевого самоврядування.

Література [11; 13; 14; 25; 28; 29; 37]

Тема 9. Теоретичні питання нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні

1. Об'єктивні передумови нормативно-правового розвитку місцевого самоврядування в Україні.
2. Основні конституційно-правові теорії місцевого самоврядування.
3. Інститут місцевого самоврядування в Україні та джерела його нормативно-правового забезпечення.
4. Законодавче регулювання місцевого самоврядування та його результативність.
5. Підзаконне регулювання місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягають об'єктивні передумови нормативно-правового розвитку місцевого самоврядування в Україні?
2. Назвіть головні форми нормативно-правового забезпечення інституту місцевого самоврядування.
3. Зазначте основні концепції місцевого самоврядування.
4. У чому полягає сутність позитивістської концепції конституційного права другої половини XIX ст.?
5. Охарактеризуйте поняття місцевого самоврядування.
6. Висвітліть структуру місцевого самоврядування.
7. Розкрийте структуру місцевого самоврядування адміністративно-територіальної одиниці.
8. Назвіть основні принципи організації та діяльності органів місцевого самоврядування.

Теми рефератів

1. Теоретичні питання нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні.
2. Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні.
3. Конституція України — правова основа місцевого самоврядування та його результативність.
4. Концепції місцевого самоврядування в Європейській суспільно-політичній думці другої половини XX — XXI ст.
5. Теоретичні питання нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. До основних концепцій місцевого самоврядування належать:

- а) позитивістська концепція конституційного права другої половини XIX ст.;
- б) юридичні концепції місцевого самоврядування;
- в) соціологічні концепції місцевого самоврядування;
- г) класові теорії місцевого самоврядування;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Принципами юридичних концепцій місцевого самоврядування є:

- а) місцевій державній адміністрації — державна влада;
- б) місцевому самоврядуванню — влада територіальних громад;
- в) принцип централізації та децентралізації влади;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Поняття “місцеве самоврядування” можна розглядати як:

- а) принцип здійснення влади у суспільстві та державі, який поряд з принципом поділу влад визначає систему управління демократичної правової держави;
- б) право громадян, населення певної території самостійно вирішувати всі питання місцевого значення;
- в) форму, спосіб організації та втілення населенням влади на місцях, що здійснюється з урахуванням історичних, національних та інших місцевих традицій;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Структура місцевого самоврядування будь-якої територіальної самоврядної одиниці включає:

- а) відповідну територіальну громаду, яка вирішує питання місцевого значення за допомогою прямого волевиявлення громадян;
- б) представницький орган місцевого самоврядування;

- в) відповідного сільського, селищного, міського голову;
- г) виконавчий орган місцевого самоврядування;
- д) форми безпосереднього волевиявлення населення — місцеві референдуми, вибори, загальні збори (сходи) громадян тощо;

V. Аналіз законодавства про місцеве самоврядування і практика його застосування дають змогу виділити головні ознаки місцевого самоврядування:

- а) територіальний характер;
- б) децентралізм;
- в) множинність суб'єктів;
- г) демократизм;
- д) законність;
- е) локальний характер;
- є) економічність;
- ж) правильні відповіді “а” — “в”;
- з) правильні відповіді “г” — “є”;
- и) усі відповіді правильні.

VI. Завданням нормативно-правового регулювання місцевого самоврядування є:

- а) закріпити на вищому нормативно-правовому рівні основні засади організації і діяльності системи місцевого самоврядування як конституційного інституту;
- б) створити передумови для законодавчого регламенту місцевого самоврядування;
- в) служити вищим критерієм правового оцінювання актів і діянь державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VII. Організація та діяльність органів місцевого самоврядування в Україні базується на наступних принципах:

- а) демократизму, правової, організаційної та фінансової автономії органів місцевого самоврядування;
- б) гарантованості місцевого самоврядування в межах Конституції і Законів України;
- в) піднаглядності та підконтрольності діяльності системи місцевого самоврядування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;

- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [7; 8; 14; 24; 25; 35; 40]

Тема 10. Конституційно-правові форми здійснення українським народом місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування як одна з визначальних форм народовладдя.
2. Місцевий референдум як пріоритетна форма волевиявлення громадян у сфері місцевого самоврядування.
3. Вибори — виключне право народу формувати основи місцевого самоврядування в Україні.
4. Місцеве самоврядування як фактор забезпечення стабільності конституційного ладу.
5. Самоврядування як засіб підвищення політичної активності громадян.
6. Основні напрями вдосконалення законодавства про місцеве самоврядування в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність місцевого самоврядування як однієї з визначальних форм народовладдя в Україні.
2. Які нормативно-правові акти забезпечують проведення місцевих виборів в Україні?
3. Визначте головні фактори підвищення політичної активності громадян.
4. Що таке громадська активність?
5. Зазначте головні ознаки, що характеризують місцеве самоврядування.
6. Розкрийте сутність поняття Інститут “народне вето”;
7. Назвіть головні стадії процесу мотивації територіальних громад.
8. Висвітліть головні складові політичної активності.

Теми рефератів

1. Конституційно-правові форми здійснення українським народом місцевого самоврядування.
2. Законодавче забезпечення проведення референдумів в Україні.
3. Законодавче забезпечення проведення виборів в Україні.

4. Головні напрями удосконалення законодавства про місцеве самоврядування в Україні.
5. Особливості реформування законодавства про місцеве самоврядування в зарубіжних країнах.

Тестові завдання

I. Зазначте статтю Конституції України, яка проголошує місцеве самоврядування як одну з визначальних форм народовладдя:

- а) ст. 2;
- б) ст. 4;
- в) ст. 5;
- г) ст. 6;
- д) ст. 8;
- е) ст. 10.

II. До головних ознак, що характеризують місцеве самоврядування і його місце в системі народовладдя, належать:

- а) наявність особливого об'єкта — населення адміністративно-територіальних одиниць;
- б) місцеве самоврядування займає особливе місце в демократичному механізмі управління суспільством;
- в) наявність особливого об'єкта управління — питання місцевого значення;
- г) самостійність організації та здійснення влади;
- д) відповідальність перед народом безпосередня, через відповідні територіальні громади, й опосередкована, через державні органи;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

III. Інститут “народне вето” як форма участі населення у місцевому самоврядуванні існує в:

- а) Швейцарії;
- б) Італії;
- в) Данії;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Норми місцевих виборів визначають:

- а) обсяг суб'єктивних виборчих прав;
- б) порядок формування та діяльність виборчих комісій;
- в) правовий статус учасників виборчого процесу;
- г) процедури реалізації прав суб'єктів виборчого процесу;
- д) порядок фінансування місцевих виборів;
- е) контроль за виборчими процедурами;
- є) гарантії організації й проведення місцевих виборів;
- ж) юридичну відповідальність за порушення норм виборчого законодавства.

V. До головних стадій процесу мотивації територіальних громад належать:

- а) виникнення потреби;
- б) пошук шляхів усунення потреби;
- в) визначення напрямів діяльності та здійснення дій;
- г) отримання винагороди (матеріальної, моральної);
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) правильні відповіді "а", "в", "г";
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. До головних складових політичної активності органів місцевого самоврядування належать:

- а) еволюційна та революційна;
- б) теоретична та масова;
- в) індивідуальна та векторна;
- г) конституційно-правова;
- д) хаотична і деструктивна.

Література [14–16; 18; 19; 25; 42]

Тема 11. Система нормативно-правових актів у галузі місцевого самоврядування

1. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні.
2. Законодавчі основи місцевого самоврядування в Україні.
3. Підзаконні нормативно-правові акти в галузі місцевого самоврядування.
4. Міжнародно-правові основи місцевого самоврядування.

5. Локальні нормативно-правові акти в галузі місцевого самоврядування в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Зазначте головні складові системи нормативно-правових актів у галузі місцевого самоврядування.
2. У чому полягають конституційні права та обов'язки громадян України?
3. Проаналізуйте світову практику нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.
4. Яким чином здійснюється реалізація прав громадян на участь у місцевому самоврядуванні?
5. Зазначте суб'єктів конституційних правовідносин у системі місцевого самоврядування.
6. У чому полягають обов'язки держави у питанні формування матеріальних та фінансових основ місцевого самоврядування?
7. Яка існує проблема у прийнятті Муніципального Кодексу України?
8. Чому відсутній Закон про проведення зборів громадянами України?

Теми рефератів

1. Система нормативно-правових актів у галузі місцевого самоврядування.
2. Світова практика нормативно-правового забезпечення місцевого самоврядування.
3. Визнання та гарантування місцевого самоврядування в Конституції України.
4. Конституційні права та обов'язки громадян України.
5. Підзаконні нормативно-правові акти в галузі місцевого самоврядування.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. Конституційні права та обов'язки громадян на участь у місцевому самоврядуванні полягають у праві:

- а) на участь у мітингах, походах і демонстраціях;
- б) направляти законопроекти до Верховної Ради України;
- в) направляти індивідуальні чи колективні звернення або особисто звертатися до органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів;
- г) на свободу думки і слова та вільне вираження своїх поглядів і переконань.

II. Знайдіть неправильну відповідь. Суб'єктами конституційних правовідносин в системі місцевого самоврядування є:

- а) територіальна громада;
- б) сільські, селищні та міські ради;
- в) районні, міські та обласні державні адміністрації;
- г) сільський, селищний та міський голова;
- д) виконавчі органи сільської, селищної та міської ради;
- е) районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- є) депутати сільських, селищних, міських, районних у містах, обласних рад;
- ж) депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- з) постійні комісії рад;
- и) виборчі комісії до органів місцевого самоврядування;
- і) органи самоорганізації населення.

III. Принцип здійснення місцевого самоврядування відбувається:

- а) на безпосередньому рівні;
- б) через участь в органах місцевого самоврядування: сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих комітетів;
- в) на державному рівні;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Головним призначенням нормативно-правових актів як форми права є:

- а) матеріальне закріплення юридичних норм;
- б) конституційне закріплення юридичних норм;
- в) встановлення їх загальнообов'язковими;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До підзаконних нормативно-правових актів у галузі місцевого самоврядування належать:

- а) акти державних органів України (Укази Президента України, декрети, інструкції, накази міністрів, адміністрації підприємств);

б) акти колишнього Президента СРСР, Кабінету Міністрів СРСР з питань, що не врегульовані законодавством України і не суперечать законам України;

в) акти Автономної Республіки Крим;

г) міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України;

д) акти всеукраїнського і місцевого референдумів, окремих громадських об'єднань.

VI. Делегованим законодавством є:

а) акти державних органів України (Укази Президента України, декрети, інструкції, накази міністрів, адміністрації підприємств);

б) акти колишнього Президента СРСР, Кабінету Міністрів СРСР з питань, що не врегульовані законодавством України і не суперечать законам України;

в) акти Автономної Республіки Крим;

г) міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України;

д) акти всеукраїнського і місцевого референдумів, окремих громадських об'єднань.

VII. Серед підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини місцевого самоврядування, належне місце посідають Укази Президента України. Ці підзаконні правові акти можна поділити на кілька груп, залежно від правовідносин, які вони регулюють:

а) юридичні питання;

б) організаційні питання;

в) питання матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування;

г) правильні відповіді "а" і "б";

д) правильні відповіді "б" і "в";

е) правильні відповіді "а" і "в";

є) усі відповіді правильні.

VIII. До соціальних ознак слід віднести:

а) публічний характер локальних норм у міру їх прозорості і доступності кожному шляхом популяризації як з боку громади, так і з боку обраних нею органів;

б) ієрархічність норм: норми виборних органів територіальної громади не можуть виходити за межі, встановлені нормами територіальної громади;

в) імперативний характер: містять чітке правило поведінки суб'єктів правовідносин;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

ІХ. До локальних нормативно-правових актів належать:

- а) рішення місцевих референдумів;
- б) Постанови Кабінету Міністрів України;
- в) статuti територіальних громад;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [2–4; 10; 13; 18; 27; 31; 39]

Тема 12. Організаційні основи місцевого самоврядування в Україні

- 1. Сутність організаційних основ місцевого самоврядування.
- 2. Форми здійснення місцевого самоврядування.
- 3. Суб'єкти та об'єкти місцевого самоврядування згідно з Конституцією України та Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”.
- 4. Повноваження Рад згідно з українським законодавством.
- 5. Процедура припинення повноважень рад різних рівнів.
- 6. Статус постійних комісій як органів Ради.

Питання для самоконтролю

- 1. Висвітліть характерні особливості організаційних основ місцевого самоврядування в Україні.
- 2. Розкрийте сутність поняття “територіальна громада”.
- 3. Зазначте основні форми участі громадян України у місцевому самоврядуванні.
- 4. Зазначте основні представницькі органи в системі місцевого самоврядування.
- 5. Яким чином обираються депутати Рад?
- 6. Зазначте головні ознаки представницьких органів місцевого самоврядування.
- 7. Коли було прийнято Закон України “Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”?

- 8. Яким чином кількісний склад ради залежить від чисельності населення в адміністративно-територіальній одиниці?

Теми рефератів

- 1. Організаційні основи місцевого самоврядування в Україні.
- 2. Форми здійснення місцевого самоврядування в Україні.
- 3. Форми реалізації місцевого самоврядування за кордоном.
- 4. Основні нормативно-правові документи, які регулюють сесійну діяльність Рад.
- 5. Механізми утворення регіональними радами дорадчих органів (колегій).

Тестові завдання

I. Здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування відбувається:

- а) безпосередньо;
- б) опосередковано;
- в) конституційно;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Безпосереднє здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування відбувається:

- а) через право громадян брати участь в управлінні державними справами, вільно обиратися і бути обраними до органів державної влади та місцевого самоврядування;
- б) через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Опосередковане здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування відбувається:

- а) через право громадян брати участь в управлінні державними справами, вільно обиратися і бути обраними до органів державної влади та місцевого самоврядування;
- б) через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Згідно з Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” первинним суб’єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є:

- а) територіальна громада села, селища, міста;
- б) місцеві державні адміністрації;
- в) громадяни України;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Внутрішнє становище територіальної громади в системі місцевого самоврядування зумовлене наступними обставинами:

- а) територіальна громада як спільність людей головним чином пов’язана з базовою адміністративно-територіальною одиницею — селом, селищем, містом;
- б) у територіальній громаді відсутня вертикальна підпорядкованість, що відповідає громадській теорії місцевого самоврядування;
- в) територіальна громада користується правом власника комунального майна, є корпоративним власником;
- г) саме через територіальну громаду населення здійснює своє право на участь у місцевому самоврядуванні;
- д) територіальна громада може в будь-який час припинити діяльність представницьких органів у випадках, передбачених законом;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

VI. До основних форм участі територіальних громад у системі місцевого самоврядування належать:

- а) місцевий референдум;
- б) участь у виборах депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів;
- в) участь у проведенні загальних зборів громадян за місцем проживання;
- г) індивідуальні та колективні звернення (петиції) до органів і посадових осіб місцевого самоврядування;
- д) громадські слухання;
- е) місцеві ініціативи;

є) участь у публічних обговореннях місцевих програм соціально-економічного розвитку в ЗМІ;

ж) громадські обговорення проектів підзаконних актів місцевого самоврядування;

з) участь у роботі комісій з проведення місцевих виборів та місцевих референдумів;

и) правильні відповіді “а” — “в”;

і) правильні відповіді “г” — “е”;

ї) правильні відповіді “є” — “з”;

к) усі відповіді правильні.

VII. Знайдіть неправильну відповідь. Головними ознаками представницьких органів місцевого самоврядування слід вважати:

а) виборність депутатів;

б) колегіальний спосіб керівництва;

в) конституційність;

г) правосуб’єктність.

VIII. Закон України “Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” було прийнято:

а) 19 грудня 1996 р.;

б) 14 січня 1998 р.;

в) 11 лютого 1999 р.;

г) 20 листопада 1999 р.;

д) 17 липня 2000 р.;

е) 5 листопада 2001 р.

Література [2–4; 10; 13; 18; 26; 27; 31]

Тема 13. Механізм реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні

1. Територіальна громада та представницькі органи (ради) в механізмі реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування в Україні.
2. Виконавчі органи в механізмі реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування в Україні.
3. Сільський, селищний та міський голова в механізмі реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування в Україні.
4. Види гарантій місцевого самоврядування в Україні.
5. Державні гарантії. Місцеві (локальні) гарантії.

6. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.
7. Актуальність питання місцевого самоврядування в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “механізм реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування”.
2. Зазначте основні механізми реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування.
3. У чому полягають повноваження виконавчих органів у реалізації правових норм в галузі місцевого самоврядування в Україні?
4. Які головні державні гарантії місцевого самоврядування ви знаєте?
5. Зазначте основні види локальних гарантій місцевого самоврядування.
6. Розкрийте основні форми організаційно-правової діяльності рад.
7. Які групи повноважень рад базового рівня ви знаєте?
8. Розкрийте сутність поняття “гарантії місцевого самоврядування”.
9. Визначте зміст і форми застосування гарантій місцевого самоврядування.
10. Зазначте основні види юридичної відповідальності службовців місцевого самоврядування, які призначаються на посаду одноособово.

Теми рефератів

1. Механізм реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування.
2. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.
3. Органи державної влади та посадові особи в механізмі реалізації правових норм у галузі місцевого самоврядування.
4. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.
5. Гарантії місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Тестові завдання

I. Зміст зв'язків “територіальна громада – місцева рада” і “територіальна громада – місцева державна адміністрація” складають відносини пов'язані:

- а) з формуванням громадами місцевих представницьких органів;
- б) зі здійсненням населенням за місцем проживання управління державними і громадськими справами в повсякденній діяльності місцевих рад і місцевих державних адміністрацій;

- в) зі здійсненням територіальними громадами функцій контролю над місцевими органами управління та місцевого самоврядування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Основними формами організаційно-правової діяльності рад різних рівнів в Україні є:

- а) організаційна форма;
- б) матеріально-технічна форма;
- в) сесії рад та депутатський запит;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Основними групами повноважень рад базового рівня можна назвати:

- а) повноваження, пов'язані з реєстрацією населенням форм волевиявлення та визначення статусу органів самоорганізації населення, добровільних об'єднань органів самоврядування;
- б) повноваження, що впливають з контрольної функції ради;
- в) повноваження, пов'язані з організацією роботи ради та утворених нею органів;
- г) повноваження в галузі планування та бюджетно-фінансової сфери;
- д) повноваження в галузі управління комунальною власністю;
- е) повноваження в галузі охорони природи, використання землі, інших природних ресурсів;
- є) повноваження у сфері благоустрою та забудови населених пунктів;
- ж) правильні відповіді “а” – “в”;
- з) правильні відповіді “г” і “д”;
- и) правильні відповіді “е” і “є”;
- і) усі відповіді правильні.

IV. Головними шляхами розв'язання причин протистояння між радами і адміністраціями є:

- а) укладання договорів та угод щодо спільної діяльності у відповідних галузях суспільного життя;
- б) утворення спеціальних комісій для узгодження спірних питань;

- в) особисті контакти між керівниками обох ланок влади під час розгляду компетенційних спорів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Головними ознаками гарантій місцевого самоврядування є наступні ознаки:

- а) цільова;
- б) юридична;
- в) матеріальна;
- г) процесуальна;
- д) казуальна.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. До головних державних гарантій місцевого самоврядування належать:

- а) політичні;
- б) фінансово-економічні;
- в) юридичні;
- г) ідеологічні (виховні).

VII. Основними видами юридичної відповідальності службовців місцевого самоврядування, які призначаються на посаду одіноособово, слід вважати:

- а) відшкодування збитків, нанесених діями чи бездіяльністю цих осіб (вирішується судом);
- б) попередження про неповну відповідність посаді, яку займає;
- в) затримання у призначенні на вищу посаду;
- г) оголошення догани;
- д) звільнення зі служби в органах місцевого самоврядування;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” – “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

Література [2–4; 10; 13; 18; 27; 28; 31]

Тема 14. Порядок формування, організація роботи органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Сфери компетенції та повноваження місцевого самоврядування

1. Загальні питання та принципи організації місцевих виборів.
2. Вибори посадових осіб місцевого самоврядування.
3. Формування виконавчих органів місцевого самоврядування.

4. Формування органів самоорганізації населення.
5. Поняття та зміст компетенції місцевого самоврядування.
6. Компетенція сільських, селищних, міських рад.
7. Повноваження районних та обласних рад. Делегування повноважень місцевим державним адміністраціям.
8. Повноваження виконавчих комітетів органів місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Зазначте принципи організації місцевих виборів.
2. На яких засадах здійснюється виборчий процес?
3. Яка посадова особа за посадою є головою виконавчого комітету місцевої ради?
4. На який термін обирається сільський, селищний, міський голова?
5. За якою виборчою системою проводяться вибори депутатів міських рад?
6. Що розуміють під предметом відання місцевого самоврядування?
7. Охарактеризуйте поняття “власна компетенція місцевого самоврядування”.
8. Що розуміють під виключною компетенцією сільських, селищних, міських рад?
9. З якого моменту починаються та закінчуються повноваження сільського, селищного, міського голови?
10. У чому полягає відмінність статусу голів районної, обласної, районної у місті ради від статусу сільських, селищних, міських голів?

Теми рефератів

1. Процедура проведення виборів депутатів до місцевих рад.
2. Формування та діяльність виконавчих органів ради.
3. Порядок створення органу самоорганізації населення.
4. Делегування повноважень місцевим державним адміністраціям.
5. Проблеми розмежування повноважень між представницькими та виконавчими органами місцевого самоврядування.
6. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

Тестові завдання

I. Суб'єктами виборчого процесу є:

- а) виборці;
- б) виборчі комісії;
- в) кандидати у депутати;

- г) кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови;
- д) місцеві державні адміністрації;
- е) місцеві організації партій (блоки), які висунули кандидатів у депутати або кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови;

є) офіційні спостерігачі від місцевих організацій партій (блоків).

II. Посадами в органах місцевого самоврядування є:

- а) виборні посади, на які особи обираються територіальною громадою;
- б) виборні посади, на які особи обираються або затверджуються відповідною радою;
- в) посади, на які особи призначаються Президентом України;
- г) посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою;
- д) посади, на які особи призначаються головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України;

III. Термін повноважень рад:

- а) 3 роки;
- б) 4 роки;
- в) 5 років;
- г) 6 років.

IV. У сільських радах виконавчий комітет може не створюватись, якщо територіальні громади налічують:

- а) до 300 жителів;
- б) 400 жителів;
- в) 500 жителів;
- г) 600 жителів.

V. До виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належать питання:

- а) самоорганізації ради й формування її органів;
- б) організації та функціонування системи місцевого самоврядування;
- в) економічного й соціального розвитку території, бюджету, управління комунальною власністю;
- г) затвердження районних і обласних бюджетів;
- д) здійснення контрольних функцій;
- е) інші питання.

VI. Зазначте посадову особу місцевого самоврядування, яка скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денний сесій ради і головує на пленарних засіданнях ради:

- а) голова місцевої державної адміністрації;
- б) сільський, селищний, міський голова;
- в) секретар сільської, селищної, міської ради.

VII. Районні, обласні ради делегують свої повноваження:

- а) територіальним громадам;
- б) відповідним сільським, селищним, міським радам;
- в) відповідним сільським, селищним, міським головам;
- г) відповідним виконавчим комітетам рад;
- д) відповідним місцевим державним адміністраціям.

VIII. Рішення відповідної ради може бути зупинене:

- а) радою вищого рівня;
- б) головою відповідної ради;
- в) виконавчим комітетом відповідної ради.

Література [2; 4; 18; 19; 28; 33; 35; 36]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Адміністративне право України: Підручник* / За ред. проф. Ю. П. Битяка. — Харків: Право, 2000. — 377 с.
2. *Батанов О. В.* Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Вид. дім "Ін Юре", 2003. — 512 с.
3. *Біленчук П. Д. Кравченко В. В. Підмогильний М. В.* Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000. — 304 с.
4. *Делія Ю. В.* Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики. — Донецьк, 2004. — 280 с.
5. *Дідківська Л. І., Головка Л. С.* Державне регулювання економіки: Навч. посіб. — К.: Знання Прес, 2000. — 209 с.
6. *Журавський В. С. Серьогін В. О. Ярмиш Н.* Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Вид. дім "Ін Юре", 2003. — 672 с.
7. *Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"* // ВВР України. — 1997. — Ст. 170.
8. *Коваленко А. А.* Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: питання теорії та практики. — К.: Довіра, 1997. — 131 с.

9. *Колтаков В. К.* Адміністративне право України. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 752 с.
 10. *Конституція України* // ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
 11. *Кравченко В. В., Пітицький М. В.* Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права): Навч. посіб. — К.: Арарат-Центр, 2001. — 176 с.
 12. *Крегул Ю. І.* Правове забезпечення державного управління. — Навч.-метод. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2005. — 208 с.
 13. *Куйбіда В. С.* Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. — Л.: Літопис, 2001. — 375 с.
 14. *Куйбіда В. С.* Організаційно-функціональні принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. — К.: МАУП, 2003. — 568 с.
 15. *Куйбіда В. С.* Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. — К.: МАУП, 2004. — 431 с.
 16. *Любченко П. М.* Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. — Х.: Одиссей, 2006. — 352 с.
 17. *Мельник С. А.* Управління регіональною економікою: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 124 с.
 18. *Муниципальне право України: Підручник* / Кол. авт.; За ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 592 с.
 19. *Муниципальное право: Учебник для вузов* / Под ред. А. М. Никитина. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2000. — 439 с.
 20. *Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З.* Державне регулювання економіки: Підруч. для вищ. навч. закл.: 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Атіка Ельга, 2000. — 592 с.
 21. *Правове забезпечення державного управління і державної служби:* Навч. посіб. — Чернівці, Прут, 2003. — 108 с.
 22. *Свирский Б. М.* Государственное строительство и местное самоуправление в Украине. — Учеб. пособие. — Х.: Эспада, 2001. — 486 с.
 23. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. — К.: Основи, 2002. — 750 с.
- Додаткова*
24. *Бабаєв В.* Державне управління та місцеве самоврядування у сучасному мегаполісі: проблема розподілу компетенції // Управління сучасним містом. — 2005. — № 1-2/1-6. — С. 241-243.
 25. *Баймуратов М. О., Григор'єв В. А.* Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення і розвитку в Україні: Монографія. — Одеса: Юрид. літ., 2003. — 248 с.
 26. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. — К.: Вид-во НАДУ, 2000. — 328 с.
 27. *Батанов О. В.* Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія. — К.: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.
 28. *Борденюк В.* Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні // Вісн. Укр. Академії держ. управління при Президенті України. — 1996. — № 3.
 29. *Державне управління в Україні:* Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова. — К., 1999. — 266 с.
 30. *Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні:* Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. С. Г. Серьогіної. — Х.: Право, 2005. — 256 с.
 31. *Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування:* Монографія / Кол. авт; За заг. ред. — проф. О. Ю. Оболенського. — Хмельницький: Поділля, 1999. — 570 с.
 32. *Економіка і право* / За ред. В. А. Макутова. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 177 с.
 33. *Іванова Т. В.* Організація місцевого самоврядування в Україні: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2005. — 112 с.
 34. *Коваль Л.* Адміністративне право України: Курс лекцій. — К.: Вентурі, 1997. — 154 с.
 35. *Круш П. В.* Муніципальне управління: Навч. посіб. / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. — К.: Вид-во ЦНЛ, 2006. — 168 с.
 36. *Куколевська Ж. Д.* Правові основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. — 166 с.
 37. *Малиновський В. Я.* Державне управління: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 575 с.
 38. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України. — К.: Наук. думка, 2006. — 338 с.
 39. *Прієшкіна О. В.* Місцеве самоврядування в Україні: правове регулювання безпосередньої демократії: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2004. — 336 с.
 40. *Саєнко Ю. І., Ткачук А. Ф., Привалова Ю. О.* Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та прогнози. — К., 1997. — 148 с.
 41. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права: Підручник: Пер. з рос. — Харків: Консул, 2001. — 656 с.
 42. *Теорія держави і права:* Навч. посіб. / За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 288 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування”	6
Зміст дисципліни “Нормативно-правове забезпечення державного управління і місцевого самоврядування”	8
Список літератури.....	49

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4461

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

